

Kronika

Konferencija »Jezik i društvo«

30. i 31. svibnja o. g. održana je u Beogradu konferencija »Jezik i društvo« u organizaciji Društva za primijenjenu lingvistiku Jugoslavije. To je društvo osnovano 1973, a iste godine primljeno je u AILA-u (Association Internationale de Linguistique Appliquée) kao nacionalna afilijacija. Zasad ima 230 članova (35 iz Hrvatske), a njihov broj stalno raste. Od regionalnih aktiva najaktivniji su oni u Vojvodini, a zatim u Zagrebu i u Beogradu. Dosad je društvo izdalo 4 broja stručnog »Biltena«.

Jedna je od njegovih aktivnosti bila i organizacija konferencije »Jezik i društvo«. Predugačka bi za ovako kratak napis bila lista imena kad bismo željeli spomenuti sve stručnjake koji su u toku dva dana dali svoj prilog u okviru 5 panel-diskusija na konferenciji. U »Zborniku«, koji uskoro izlazi, bit će objavljeni prilozi svih učesnika konferencije, pa će se čitatelji moći upoznati s njezinim tokom i sadržajem.

Konferencija je započela panel-diskusijom o sociolingvistici kao znanstvenoj disciplini. Organizatori konferencije pokazali su mnogo sluha za suvremena kretanja u primijenjenoj lingvistici, stavivši sociolingvistiku u prvi plan. O toj mladoj znanosti i o njezinim spoznajama sasvim će se sigurno u budućnosti morati voditi mnogo brige i u nastavi stranih jezika i u drugim područjima koja zasijecaju u primijenjenu lingvistiku.

U diskusiji o društvenoj motivaciji učenja stranih jezika dobili smo podatke o anketi koja je ispitivala motivaciju učenika za učenje stranih jezika u određenim ustanovama u Vojvodini, Srbiji i u Makedoniji. Takve zajedničke akcije koje ispituju pojedine probleme u različitim krajevima naše zemlje treba toplo pozdraviti. Koncentracijom timova stručnjaka na poslu iste vrsti bez sumnje će se postići mnogo bolji rezultati, jer će uz ostalo postojati i bolji uvjeti za postizanje kvalitete u metodologiji rada.

Po tematici vrlo suvremena bila je i diskusija o utjecaju sredine na usvajanje i razvoj govora u ranoj dobi i u predškolskoj dobi. Znamo da se istra-

živanjima te vrste u svijetu pridaje mnogo pažnje i da je proučavanje usvajanja jezika i govora kod djece već dalo zamjetljivih rezultata u osvjetljavanju prirode ljudskog jezika. Dobro je što naše Društvo već od samog početka svog rada uvrštava u svoj program tako važne i aktualne teme.

U panel-diskusiji o koegzistenciji jezika u višejezičnim sredinama saznali smo vrlo zanimljivih pojedinosti o situacijama u kojima dolazi do izražaja koegzistencija nekoliko jezika u Vojvodini, na Kosovu i u Sloveniji.

Konferencija je završila rad diskusijom o jezičnoj standardizaciji i komunikaciji, u kojoj je bilo vrijednih priloga o normiranju, standardizaciji i kreativnosti u jeziku.

Organizatori konferencije iskoristili su prisutnost velikog broja članova pa je u predahu između diskusija održana godišnja skupština Društva. Na njoj je izabran novi izvršni odbor. Za predsjednika je ponovno izabrana dr Melanija Mikeš, profesor sveučilišta u Novom Sadu, koja je kao osnivač i prvi predsjednik Društva najviše pridonijela uspješnom početku i sad već razgranatoj djelatnosti Društva. Za rukovodioca Sekcije za strane jezike izabrana je Mirjana Vilke.

M. V.

Savezno natjecanje učenika škola II stupnja u poznavanju njemačkog jezika

Već četvrtu godinu za redom održavaju se u organizaciji HFD-a (Sekcije za strane jezike) savezna natjecanja učenika u znanju jezika koji se uče u našim školama. Domaćini su republički centri, i to naizmjenično svake godine za drugi strani jezik. Tako je ove godine u Zagrebu održano savezno natjecanje učenika škola II stupnja u poznavanju njemačkog jezika, u Sarajevu francuskog, Ljubljani talijanskog, u Beogradu engleskog i u Skoplju ruskog jezika.

Prema već ustaljenoj sedmogodišnjoj tradiciji, održana su tokom zime školska natjecanja, u kojima je u SR Hrvatskoj sudjelovalo 2711 učenika. Od tog broja 752 učenika pisala su testove iz njemačkog jezika. Najbolji među njima pristupili su republičkom natjecanju, gdje su proglašeni pobjednici iz tri skupine natjecatelja; prvu skupinu činili su učenici trećeg razreda gimna-

zija i ekonomskih škola, drugu učenici stručnih škola koji strani jezik uče sedmu godinu, a u trećoj skupini bili su učenici svih tipova škola II stupnja koji uče strani jezik treću godinu.

Saveznom natjecanju iz njemačkog jezika, koje je održano u Zagrebu 17. svibnja u prostorijama Pedagoške akademije, pristupila su 34 učenika, i to: 10 učenika iz SR Slovenije, 8 iz SR Hrvatske, 8 iz SR Srbije, 6 iz AP Vojvodine i 2 učenika iz SR BiH.

Natjecatelji su pisali test u poznavanju vokabulara, gramatike, pismenosti i razumijevanja. Test je sadržavao 70 bodova, kako su to zahtijevale propozicije s dogovora republičkih predstavnika u Skoplju. Dok je komisija ispravljala testove, učenici su pošli na zajednički ručak. Samo pet učenika iz skupine 7. godina učenja riješilo je manje od 50% testa te nisu pristupili usmenom dijelu ispita. Ostali učenici dogovarali su u tri komisije:

- I. učenici 3. razreda gimnazije i ekonomskih škola, 7. godina učenja
- II. učenici 3. razreda različitih stručnih škola, 7. godina učenja
- III. učenici 3. razreda svih tipova škola, 3. godina učenja.

U 1. skupini natjecalo se 14 učenika, u drugoj 6 i u trećoj 14 učenika.

Tok usmenog dijela natjecanja odvijao se na slijedeći način. Tri komisije bile su sastavljene od profesora Pedagoške akademije, Filozofskog fakulteta i gimnazije iz Zagreba te po jednog do dva profesora iz pratnje učenika, koji nisu imali svojih učenika u toj skupini. Također su veliku pomoć pružili studenti njemačkog jezika Pedagoške akademije u Zagrebu.

Učenicima je na kraju čestitao predsjednik Sekcije za strane jezike HFD-a prof. dr Josip Jernej i podijelio im knjige i priznanja. Knjige su bile poklon izdavačkog poduzeća Školska knjiga iz Zagreba i Informativnog centra SR Njemačke.

Zanimljivo je istaći da su prvaci potekli iz manjih gradova, a ne samo iz republičkih središta, što govori da su kvaliteta rada i zanimanje učenika i nastavnika od Ljutomera do Pirota jednako zastupani.

Svako takvo natjecanje ima višestruko korisno značenje. Ono je jednako važan činilac u obrazovnom, kao i u odgojnom pogledu. Kod omladine

se razvija natjecateljski duh, a prilikom upoznavanja s natjecateljima iz drugih krajeva naše zemlje dolazi do sklapanja prijateljstva među njima. Dakako da takvo natjecanje potiče i nastavnike na savjestan rad.

A. K.

Osnovano Međunarodno društvo profesora talijanskog jezika

Na inicijativu grupe nastavnika talijanskog jezika u inozemstvu, prof. A. Ricklin sa Sveučilišta u Strasbourgu sazvao je na sastanak članove osnivačkog odbora i nastavnike talijanskog jezika iz raznih evropskih zemalja. Sastanak je održan u Vicenzi krajem rujna 1975. te je tom prilikom osnovano novo društvo pod nazivom *Associazione internazionale dei professori d'italiano* (A. I. P. I.). Za predsjednika Upravnog odbora izabran je prof. Herbert W. Smith sa sveučilišta u Bath-u (Engleska). Jugoslaviju predstavlja u Upravnom odboru prof. J. Jernej sa sveučilišta u Zagrebu.

English Evening u Čakovcu

U osnovnoj školi »Martin Puštek« u Čakovcu postala je već tradicija održavanje javnih priredbi na engleskom jeziku. I ove godine učenici spomenute škole nastupili su na pozornici kina »Dom« (6. VI) s biranim i dobro uvježbanim programom — pjevanjem, recitalom, plesovima uz pjesmu i skečevima. Mali izvođači pokazali su da solidno vladaju jezikom. Organizator priredbe, Barbara Močnik, nastavnik engleskog jezika te škole, nagrađena je za uloženi trud pljeskom i cvijećem. Pila je to zaista vrijedna manifestacija postignutog znanja i postignutih rezultata, a za učenike škole snažna motivacija za daljnji rad.

III jugoslovensko-rumunski simpozij (Zrenjanin, 9—13. X 1974.)

Prisni i mnogostrani jugoslovensko-rumunski odnosi imaju viševjekovnu istoriju — praktično počev od dolaska Južnih Slovena na Balkansko poluostrvo — i, zahvaljujući njihovoj karakteru i intenzivnosti, doveli su do stvaranja i učvršćenja tradicionalnog rumunsko-jugoslovenskog prijateljstva. Istovremeno oni su imali mnogobrojne i često vrlo važne implikacije na et-

ničkom, istorijskom, političkom, ekonomskom i kulturno-jezičkom planu, koje su ne jednom isticali ugledni naučnici iz prošlosti Jugosloveni i Rumuni. Među njima, na prvom mestu treba istaći istorika Nicolaea Iorgu, filologa Ilea Bărbulescu a i Stojana Novakovića, lingvista Petra Skoka, čiji su doprinosi izučavanju rumunsko-jugoslovenskih odnosa ostali do danas osnovni. Pre par godina je Društvo za rumunski jezik SAP Vojvodine (SFR Jugoslavija) preduzelo pohvalnu inicijativu organizovanju niza simpozijuma posvećenih srpsko(jugoslovensko)-rumunskim uzajamnostima, s učešćem rumunskih i jugoslovenskih specijalista.

Prvi je *Simpozijum* održan u Vršcu 22. i 23. maja 1970. na vrlo široku temu, koja je uglavnom obuhvatala čitavu oblast. Tom prilikom je još jednom konstatovano veliko bogatstvo i raznovrsnost aspekata rumunsko-jugoslovenskih veza u toku vekova i pojavila se potreba da sledeći simpozijumi budu posvećeni užim temama. Ali koliko obuhvatna može biti čak i uža tema iz oblasti rumunsko-jugoslovenskih kontakata, sasvim izrično su dokazali sledeći simpozijumi. Tako je, na primer, na II *simpozijumu srpsko (jugoslovensko)-rumunskih odnosa*, održanom u Pančevu između 28. septembra i 1. oktobra 1972, koji je bio posvećen uzajamnostima u oblasti narodne književnosti, pročitano ne manje od 45 referata, u kojima je obrađen široki krug pitanja.

Na III *jugoslovensko-rumunskom simpozijumu*, nedavno održanom u Zrenjaninu (9.—13. oktobra o. g.), pročitana su 34 saopštenja na unapred utvrđenu temu jezičko-dijalektalnih interferencija i filoloških paralelizama. Pored Društva za rumunski jezik, u organizovanju ovoga simpozijuma učestvovali su još Institut za lingvistiku u Novom Sadu i Filološki fakultet beogradskog Univerziteta (odseci za romanistiku i italijanistiku).

Kao inače i na prethodnim simpozijumima, učešće specijalista iz Rumunije bilo je i ovoga puta brojčano skoro jednako učešću jugoslovenskih kolega (15 referata s rumunske i 19 referata s jugoslovenske strane).

I ovoga puta se krug obrađenih pitanja pokazao širokim, a to, uostalom, dokazuje koliko su prisne i u isto vreme raznolike rumunsko-jugoslovenske veze u najrazličitijim domovima.

Nekoliko je referata imalo kao predmet važnije momente iz istorije jugoslovensko-rumunskih odnosa. O dosad nepoznatim ili manje poznatim aspektima govorili su Radu Flora (Beograd), Sava Tekelija i pitanje postanka i profila rumunskog jezika, Autorove rukopisne beleške, i Mircea Popa (Kluž) *Erdeljska škola i južnodunavski (srpski) jezički pokret*, dok su Nikola Rodić (Beograd), *Doprinosi akad. Milivoja Pavlovića balkanskoj lingvistici* i Dorin Gămulescu (Bukurešt), *Prilog Petra Skoka upoznavanju rumunsko-jugoslovenskih jezičkih odnosa* posvetili svoja saopštenja lingvističkom nasleđu dvojice istaknutih jugoslovenskih lingvista, koji su značajno zadužili oblast rumunsko-jugoslovenskih jezičkih odnosa.

Kao što se i očekivalo, veći broj učesnika su obradili pitanja iz oblasti srpskog uticaja na rumunski jezik: Mircea Anghelescu (Bukurešt), *Srpske reči orijentalnog porekla koje su ušle u rumunski jezik*; Emil Filip (Zrenjanin), *Lingvistički kalkovi prema srpskohrvatskom u delima rumunskih pisaca SAP Vojvodine*; Gavril Istrate (Jaši), *Srpski elementi u delima M. Sadoveanu*; Lia Magdu (Novi Sad), *Srbizmi u delima Jona Popovicia Bănațeanu i Victora Vlada-Delamarine*; Momčilo D. Savić (Beograd), *Palatalizacija i umekšavanje u rumunskim govorima jugoslovenskog Banata (endogene i egzogene sile)*; Ion Marii (Kluž), *Srpski elemenat u leksici jednog banatskog govora*; Velimir Mihajlović (Novi Sad), *Iz rumunske etimologije (omət)*. Saopštenja Teodora N. Tîrpece, Liliane Boița (Temišvar), *Priroda slovenskih pozajmica u arumunskom (makedo-rumunskom)* i Petra Atanasova (Skoplje), *Zapažanja u vezi sa nekim aspektima slovenskog uticaja na meglenorumunski posvećena su sličnim pitanjima, ali imaju kao predmet dva južnodunavska rumunska dijalekta, arumunski i meglenorumunski.*

O različitim pitanjima rumunskog uticaja na srpskohrvatski čitali su saopštenja: Gordana Vuković (Novi Sad), *Rumunske pozajmice u predvukovskom periodu*; Voislava Stoianovici (Bukurešt), *Uticaj rumunskog jezika na jezik temišvarskih publikacija »Banatske novine« i »Kulturni život«*; Victor Vescu (Bukurešt), *Rumunske pozajmice u srpskim govorima tamiškog i karaškoseverinskog okruga (Opšti pregled)*. Posebnu grupu saopštenja iz te oblasti čine one u kojima se ukazuje na ono-

mastičke interferencije: Stevan Đapić (Niš), *Rumunski uticaj na srpsku patronimiju*; Srđan Musić (Beograd) *Romanske pojave u onomastici severo-zapadne Boke Kotorske*; Teodor Šandru (Vršac), *Mikrotoponimija u atarima sela sa padina Vršaćkih planina u kontekstu srpsko-rumunskih interferencija*; Vasile Ioniță (Reșița) *Slovenski topografi u dolini Brzave*.

Pitanjima stilističke analize, posmatrane kroz prizmu srpsko-rumunskih odnosa, posvećena su saopštenja: Đorđe Trifunović (Beograd), *Stilske osobenosti Camblakovog književnog rada u Moldaviji i Srbiji*; Milan Vanku (Beograd), *Jezičke osobenosti srpsko-hrvatskog i rumunskog u diplomatskoj prepisci (u periodu između dva svetska rata)*; Vojislav Dančetović (Beograd), *O jezičkim osobinama srpskohrvatskih, albanskih, rumunskih poslova*. Saopštenje Grigorea Rusua (Kluž), *Srpsko-rumunske fonetske podudarnosti*, obrađuje pitanje rumunsko-srpskih jezičnih paralelizama; o aspektu rumunsko-srpskih književnih paralelizama, govorio je Ion. C. Tănase (Bukurešt) u saopštenju *Izgubljeno pismo I. L. Karadalea i Narodni poslanik B. Nušića — uporedna studija*.

Iz oblasti filoloških kontakata izdvojamo referat Iona Lăudata (Jași), *Rumunsko-srpski kulturni odnosi u periodu kulturne slovenske epohe kod Rumuna*, u kojem se daje opšti prikaz važnijih aspekata, onda *Filološko-lingvističke opaske u vezi sa dvojezičkim srpsko-rumunskim izdanjima* koje je pročitao Cezar Apreotesei (Temišvar). Druga dva saopštenja — Eugenia Ioan (Bukurešt), *Srpska redakcija slovensko-rumunskog Evangelijara iz Sibina od 1551—1553. godine*, i Jiva Milin (Temišvar), *Slovenski rukopisi srpske redakcije u Biblioteci Akademije SR Rumunije*, *Opšta razmatranja — obrađuju pitanja rumunske recenzije staroslovenskog u vezi sa srpskom recenzijom*.

O interesantnom momentu rumunsko-jugoslovenskih veza na istorijskom planu govorila je Ranka Kulić (Beograd) u saopštenju *Novi doprinosi dubrovačko-rumunskim vezama*, dok je Ileana-Dorina Bulic u svom saopštenju *Rumunski jezik u programima nastave iz XIX veka, koji se nalaze u arhivskim fondovima iz Sremskih Karlovaca* istakla ne manje interesantan aspekt iz istorije nastave na rumunskom jeziku.

Saopštenja su čitana na rumunskom ili na srpskohrvatskom, a na istim su jezicima vođene i diskusije. Da bi se olakšalo učesnicima koji vladaju samo jednim od spomenutih dva jezika praćenje referata i diskusija na drugom jeziku, organizatori Simpozijuma su obezbedili štampanje rezimea na rumunskom, ukoliko je saopštenje čitano na srpskohrvatskom, i obratno. Do pojave Akata Simpozijuma, u kojima će, pored integralnog teksta saopštenja, biti štampane i diskusije, knjiga rezimea dobro je došla svakom ko želi da dobije opširnije informacije o radovima Simpozijuma i više nego smo mi uspjeli da pružimo u ovoj kronici.

Pre nego što zaključimo, dužni smo da domaćinima i organizatorima Simpozijuma uputimo reč zahvalnosti za izvanredne uslove za rad obezbeđene učesnicima na ovom bilateralnom jugoslovensko-rumunskom naučnom skupu, namenjenom da doprinese produbljenu uzajamnog poznavanja i, samim tim, poštovanja i prijateljstva. Smatramo da je III jugoslovensko-rumunski simpozijum potpuno uspeo i u jednom i u drugom smislu.

D. G.

Prikazi knjiga

Horst RAABE (Hrsg.), *Trends in Kontrastiver Linguistik*, Band I, *Interimsprache und kontrastive Analyse*, Das Zagreb Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für Deutsche Sprache, Band 16, Mannheim 1974.

Pod kontrastivnom se lingvistikom obično shvaća takav jedinstveni opis dvaju jezika na temelju kojega jasno izranjavaju podudarnosti i razlike među njima. Drugim riječima, kontrastivnoj je lingvistici cilj da za svaki skup konstrukcijskih uzoraka u jednom jeziku pronađe moguće uzorke u drugom jeziku i da ih opiše na jedinstven način. Na temelju takvih opisa moguće je, među ostalim, relativno sigurno predvidjeti koji će dijelovi strukture jednoga jezika predstavljati najveće poteškoće ako ga uče učenici koji se inače služe drugim jezikom. Kontrastivna je lingvistika relativno nov pristup proučavanju jezika. Pojavila se, doduše, prije nekoliko desetljeća, ali je jasnije zacrtala svoje polje rada i doživjela vrlo dinamičan razvoj istom

u zadnjih nešto više od deset godina. Prvi opsežniji, koherentniji i u metodološkom smislu značajniji njezini rezultati objavljeni su 1962. u *Contrastive Structure Series* što ih izdaje *Center for Applied Linguistics* u Washingtonu pod ravnanjem Ch. A. Ferguson. Nakon toga se u Evropi, naročito u zemljama s manje rasprostranjenim jezicima, organiziraju kontrastivna jezična istraživanja u okviru različitih nacionalnih projekata (u Njemačkoj, Jugoslaviji, Rumunjskoj, Mađarskoj, Poljskoj) u kojima je jedan od kontrastivno analiziranih jezika uvijek engleski (prema njemačkom, hrvatskom ili srpskom, rumunjskom, mađarskom, poljskom). U toj drugoj («evropskoj») fazi razvoja kontrastivne lingvistike naročita se pažnja posvećuje temeljitijoj razradi metoda rada u kontrastivnoj analizi jezika i mogućnostima primjenjivanja njezinih rezultata, posebice u nastavi stranih jezika. Radne se metode modificiraju i, ovisno o primjeni, pristupa se »cjelovitom kontrastiranju« jezika, provjerava se iskoris-tivost korpusa.

Iako još ne možemo govoriti o općeprihvaćenoj koncepciji ni o jedin-stvenim metodama kontrastivne lingvistike, njezini dosadašnji mnogobrojni rezultati jasno ističu i njezinu primjen-ljivost u praksi i čisto teorijsku vri-jednost. Zbog svega toga je ugledna njemačka lingvistička serija (*Institut für Deutsche Sprache. Forschungsbe-richte*) došla na misao da njemačke či-tatelje upozna s teorijskim i praktič-nim dostignućima pojedinih projekata. Drugi će svezak, koji je u pripremi, prikazati rezultate poznanjskog, buku-reštanskog i budimpeštanskog kontras-tivnog projekta, a cijeli prvi svezak — o kojemu je riječ u ovome prikazu — posvećen je radovima *Kontrastivnoga hrvatsko-srpsko - engleskog projekta* što ga pod vodstvom profesora Rudolfa Fi-lipovića izvodi *Institut za lingvistiku* Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (od g. 1968. u suradnji sa *Center for Applied Linguistics* u Washingtonu).

Danas se općenito smatra da je Za-grebački kontrastivni projekt ne sa-mo velik i ambiciozan pothvat na ko-jemu radi impozantan broj lingvista (iz Zagreba i iz drugih jugoslavenskih centara), nego da je dosad u kontras-tivnoj lingvistici došao do najcjeloviti-jih rezultata. Taj se projekt temelji na cjelovitoj koncepciji kontrastivne ana-lize koja polazi od niza razrađenih teo-rijskih i metodoloških načela, u kojoj

se građa nastoji obraditi što egzaktnije (englesko-hrvatski korpus priređen je za kompjuter), a rezultati se primje-njuju na »lingvistici pogrešaka« u pe-dagoške svrhe. O posebnoj brizi za teo-rijska i metodološka pitanja unutar ovoga projekta svjedoči i to što je nje-gov voditelj Rudolf Filipović u Ev-ropi prvi organizirao sekcije za kon-trastivnu lingvistiku na jednom kong-resu primijenjene lingvistike (X me-đunarodni kongres FIPLV, 1968), kao i više posebnih skupova posvećenih ovoj disciplini.

Reprezentativni izbor tekstova Zagre-bačkog kontrastivnog projekta njemački je izdavač priredio iz tri serije pu-blikacije što ih ovaj projekt izdaje: *A. Reports* (7 svezaka izvještaja o radu), *B. Studies* (5 svezaka teorijskih ras-prava), *C. Pedagogical Materials* (1 sve-zak o primjeni rezultata kontrastivne analize u učenju jezika). Ipak se više od polovice priloga što su prikupljeni u ovoj knjizi bavi teorijskim pitanjima kontrastivne lingvistike, metodama ra-da, izborom, obradom i korištenjem korpusa itd. Iako su radovi na tome projektu još u punom jeku, pa će si-gurno biti i novih značajnih rezultata, ovaj svezak daje vrlo reprezentativan pregled postignutih rezultata u svim dijelovima projekta.

Polazeći od složenosti problematike kontrastivne lingvistike općenito i od čestih razilaženja u njezinim koncep-cijama, urednik Horst Raabe otvara ovu knjigu svojom studijom *Interimsprache und kontrastive Linguistik*, koja sebi postavlja za cilj ne toliko da prikaže Zagrebački projekt koliko da analizira najglavnije probleme i koncepcije kon-trastivne analize na temelju dosadaš-njih rezultata. Nakon sumarnoga kro-nološkog prikaza razvoja kontrastivne lingvistike autor ističe da se kontras-tivna analiza može shvatiti kao »sin-kronijsko uspoređivanje jezika«, ali ta-kva »analitička komparacija« treba ujedno da omogući i bolje razumije-vanje svakoga od uspoređivanih jezika (bez obzira na njihove genetičke odno-se). U svezi s tim autor raspravlja i o pitanju treba li kontrastivnu analizu shvatiti kao disciplinu kojoj je kraj-nji cilj primjena u nastavi stranih je-zika, ili se, naprotiv, ona mora raz-vijati neovisno o primjenama. Da bi uopće bilo moguće razraditi adekvatan i koherentan teorijski pristup, nu-žno je za kontrastivnu analizu izra-diti *Interimsprachen* (vrst metajezika), tj. sustave predodžbi o predmetu koji

opisujemo, a koji neće biti definirani isključivo lingvistički. Upravo ovakve *Interimsprachen* omogućit će brzu primjenu rezultata kontrastivne analize u nastavi stranih jezika.

Autor ističe da u kontrastivnoj analizi treba stalno imati na umu nužnost uzajamno povratne veze između kontrastivnih proučavanja in se i njihove primjene (premda primjena ne mora uvijek biti i realizirana, a kontrastivna analiza može biti shvaćena i kao cilj sebi samoj). No jedino ako shvatimo *Interimsprachen* i njihove implikacije u odnosu prema kontrastivnoj analizi i primjeni u nastavi stranih jezika, bit ćemo kadri izraditi adekvatan i koherentan teoretski pristup za potrebe svake od njih. Po autorovu mišljenju, upravo Zagrebački projekt najbolje pokazuje da se do sigurnih rezultata može doći relativno brzo jedino ako postoji dobro razrađena opća koncepcija, i na rezultatima toga projekta skrhale su se mnoge kritike kontrastivne analize općenito. Zahvaljujući korištenju (uz druge izvore građe) prijevodnoga korpusa u njegovoj mnogostrukoj primjenljivosti, različitim stupnjevima preformuliranja kontrastivne analize jezika, pa onda primjeni rezultata u nastavi jezika — a sve u okviru jednoga projekta — zagrebački potihvat predstavlja danas najveće domete na području kontrastivne lingvistike.

Prvih pet članaka iz ove zbirke radova Zagrebačkog kontrastivnog projekta bavi se uglavnom općim teorijskim pitanjima i metodama rada kontrastivne lingvistike, zatim slijede četiri rada koja kontrastivnu analizu primjenjuju na konkretnu jezičnu građu, da bi se knjiga zaključila s dva rada koji govore o primjeni rezultata kontrastivne analize u nastavi stranih jezika.

Rad Rudolfa Filipovića, direktora Zagrebačkog projekta (*The Use of a Corpus in Contrastive Studies*, str. 51—66), polazi od konstatacije da danas ne postoji metoda koja bi se mogla smatrati isključivo metodom kontrastivne lingvistike, a dosadašnja iskustva upućuju na to da je najsvrsishodnije kombinirati strukturalističku i transformacijsko-generativnu metodu. Osim toga, stalno treba spajati teorijski i praktični pristup. Krajnji je cilj kontrastivne analize u okviru Zagrebačkog projekta da se praktički rezultati mogu primijeniti u razvoju nastavnih sredstava i u izradi boljih metoda u nastavi stranih jezika. Kao jedno od

najvažnijih pitanja u kontrastivnoj analizi (a kojemu implikacije nisu samo praktične nego i teorijske) postavlja se pristup samoj jezičnoj građi: treba li poći od ekscerpiranja građe iz tekstova, izvući je iz gramatika i gramatičkih studija, služiti se informatorima itd.? Dosadašnja iskustva pokazuju da su svi projekti od samoga početka upotrebljavali posebno priređen korpus, a ako su svoja proučavanja temeljili na čemu drugome, kasnije su se, u toku rada, gotovo od randa morali vratiti na korpus. Zbog toga je Zagrebački projekt kao osnovnu građu za svoj rad izabrao već postojeći opširan korpus za američki engleski (*the Brown University »Standard Sample of Present-day Edited American English«*) koji je zatim preveden na hrvatski i priređen za kompjuter. Autor zatim na više primjera pokazuje prednosti rada s korpusom u opisivanju kontrasta u različitim dijelovima jezične građe (analiza elemenata koji se u jednom od dva jezika ispuštaju ili ne postoje; gramatička i semantička analiza konteksta; distribucija elemenata itd.). Ali kako je poznato da i najpotpuniji i izvršno organizirani korpusi (kao što je *Brown Corpus*) ne mogu zabilježiti sve pojedine pojave i sve njihove varijante, istraživač se ipak mora, iako mu je korpus osnovica, služiti i intuitivnim nalaženjem primjera, kao i građom od informatora.

Nakon općih razmatranja o području, prirodi i ciljevima kontrastivne analize Vladimir Ivir u svojem prilogu (*Generative and Taxonomic Procedures in Contrastive Analysis*, str. 67—78) ispituje bitne karakteristike generativnog i taksonomskog modela opisa, da bi zatim na temelju više primjera došao do zaključka da se taksonomski i transformacijsko-generativni opis ne isključuju. Oni se, naprotiv, uzajamno nadopunjuju, pa obično ondje gdje jedna metoda ne daje rezultata druga biva djelotvorna. Polazeći odatle autor upozorava da bi bilo opasno naprećac odbaciti taksonomski pristup (rašćlanjivanje govornoga lanca i klasifikacija njegovih elemenata) te da i svaki generativni pristup pretpostavlja stanovitu sumu taksonomije. Svoje tvrdnje Ivir vrlo uvjerljivo ilustrira na nizu primjera iz raznih dijelova jezika, a zatim ističe važnost koju u opisu ima promatranje jezične upotrebe. U zaključku predlaže tri komponente kontrastivne analize: generativnu, taksonomsku i onu koja se

temelji na promatranju jezične upotrebe. Ni jedan od ta tri pristupa sam za sebe nije dovoljan, ni jedan se ne može isključiti a da kontrastivna analiza ostane potpuna; do valjanih će nas i potpunih rezultata dovesti jedino »contrastive mix«, tj. kombiniranje tih postupaka.

U svojem članku (*Approach to Contrastive Analysis*, str. 79—92) Leonardo Spalatin utvrđuje da je osnovna pretpostavka za kontrastivnu analizu da su jezici među sobom različiti, ali da opet među njima mora postojati i stanovit stupanj sličnosti. O visokom stupnju sličnosti među jezicima govori u teoriji i činjenica što se s jezika na jezik može prevoditi. S druge pak strane praksa pokazuje da su sličnosti samo djelomične. Iz toga dalje proizlazi da se sličnosti mogu nalaziti na istim jezičnim razinama i unutar istih jezičnih klasa u dva jezika, ali da se ekvivalencija u drugom jeziku vrlo često postiže istom na nekoj drugoj razini ili u kakvoj drugoj klasi. Štoviše, neki elementi čak uopće nemaju formalne ekvivalencije u drugom jeziku. Spalatin na nizu primjera pokazuje da formalna podudarnost između dva jezika ne mora nužno značiti da među njima postoji semantička i funkcionalna ekvivalencija. Samo utvrđivanje formalnih elemenata — koje bi u potpunosti moglo zadovoljiti deskriptivnu metodu — neće, prema tome, za kontrastivnu analizu biti dovoljno. Deskriptivna su i kontrastivna metoda, naime, posve neovisni postupci, s različitim ciljevima: prva otkriva i klasificira jezične elemente, druga otkriva značenja što ih nose elementi izdvojeni u različitim jezicima. Prema tome dobar opis ne mora nužno biti jamstvo za dobru kontrastivnu analizu. Iz svega toga Spalatin izvodi zaključak da se jezici mogu uspješno kontrastirati samo na semantičkoj osnovici, na temelju prijevodne ekvivalencije. Jedino prevedeni korpus može izbaciti cijelu seriju podudarnosti. Premda kontrastivne analize nema nigdje gdje nema ekvivalencije, slučajevi u kojima nema prijevoda mnogo su rjeđi od slučajeva u kojima nema ekvivalenta. Zbog svega toga, pristup samo sa stanovišta formalnih podudarnosti naprijed isključuje mogućnost semantičke sličnosti među elementima u različitim jezicima, tj. među elementima za koje nismo naprijed utvrdili da formalno odgovaraju jedni drugima.

U svojim *Remarks on Contrastive Analysis and Translation* (str. 93—104)

Vladimir Ivir dolazi u stanovitoj mjeri u kontradikciju sa Spalatinovim zaključcima, jer smatra da pristup mora biti strogo formalan u tom smislu što će kao polazna točka za kontrastivnu analizu prije poslužiti strukturne jedinice nego jedinice značenja.

Kritičku analizu tzv. formalnoga i prijevodnog pristupa u kontrastivnoj analizi — o kojima su raspravljali Spalatin i Ivir — ponovno razmatra i Jerry L. Liston (*Formal and Semantic Considerations in Contrastive Analysis*, p. 105—127) i pokazuje da se neki elementi svakoga od ovih pristupa mogu prihvatiti a da se drugi mogu smatrati krivima i neupotrebljivima. Autor se zalaže za fleksibilnost u pristupu kontrastivnoj analizi i smatra da treba izbjegavati apriorne restrikcije u sadržaju istraživanja.

Iako je pisan sa sasvim praktičnom namjerom da opiše kontraste između dva jezika, članak Zeljka Bujasa (*Derivation in Serbo-Croatian and English*, str. 129—137) vrlo je rječita ilustracija Spalatinovih postavki. Naime, značajan paralelizam između osnovnog engleskog i hrvatskog inventara derivacijskih elemenata ne nalazi paralelizma u njihovoj upotrebi i distribuciji. To znači da formalna podudarnost ne mora biti praćena semantičkom ekvivalencijom.

Iduća tri rada (Ljiljana Mihailović, *On Differences in Pronominalization in English and Serbo-Croat*, str. 139—149; Midhat Ridanović, *Exclamatory Sentences with Linking Verbs in English and Serbo-Croatian*, 151—160; Wayles Browne, *On Conjoined Questions in English and Serbo-Croatian*, str. 161—177) imaju kao osnovni cilj opis kontrasta između hrvatskoga i engleskog, ali osobito u trećem radu ima više teorijskih implikacija.

U članku *Testing the Results of Contrastive Analysis* (str. 179—191) Rudolf Filipović pokazuje da iz dosadašnjeg rada na Jugoslavenskom hrvatsko-srpsko-engleskom kontrastivnom projektu jasno proizlazi da kontrastivna analiza ima dvojaku vrijednost. Jedna je općelingvistička (kontrastivna analiza pridonosi boljemu opisu svakog pojedinog jezika), a druga pedagoška (kontrastivna analiza omogućuje bolji izbor i bolje strukturiranje građe za nastavu stanih jezika). Uostalom, dosadašnje su ocjene takve građe pokazale njezinu punu pedagošku vrijednost, njezin visok stupanj iskoristivosti u pedagoške svrhe i izvanredno dobre rezultate.

Vrlo dobru ilustraciju za primjenljivost kontrastivne analize u nastavi stranih jezika daju dva rada s kojima se zaključuje ova knjiga: Stanka Kranjčević, *Errors in the Syntax of the Sentence in the Speech of Learners of English in the Serbo-Croatian-speaking Area* (str. 193—214) i Mirjana Vilke, *Teaching Problems in Presenting Relative Pronouns* (str. 215—228).

Iako ovaj izbor predstavlja samo malen dio od onoga što je u okviru Zagrebačkoga projekta (kako od opisne građe tako i od teorijskih razmatranja) dosad urađeno i objavljeno, on može poslužiti kao vrlo dobar opći uvod u sva bitna pitanja na koja istraživači u području kontrastivnih proučavanja nailaze, podjednako na teorijskom kao i na praktičnom planu. S druge strane, upravo projekt kao što je ovaj zagrebački može pružiti najbolji uvid u kontrastivnu analizu kao cjelinu, jer obuhvaća sve faze rada, od priređivanja korpusa i utvrđivanja teorijskih načela pristupa do primjene rezultata u praksi. Zato će ova knjiga njemačkog izdavača moći poslužiti i za upoznavanje s konkretnom građom i kao solidan uvod u radionicu jednog zaista velikog i korisnog pothvata. U kontrastivnoj lingvistici — kako se vidi i iz ovoga kratkog prikaza — ostaje još prilično mnogo neriješenih ili tek načetih pitanja, još ima kolebanja u primjeni metoda, ali dosadašnji njezin nagao razvoj i izvanredni rezultati postignuti u vrlo kratkom vremenu pokazuju da se ona razvija u autonomnu disciplinu unutar lingvistike, da se na tom području ima što tražiti i da ta disciplina još nije rekla svoju zadnju riječ.

August Kovačec

Bibliografija

Engleski jezik

(sastavio: Stjepo Vojvoda)

Izvod iz sovjetske anglističke literature

a) Fonetika i fonologija

1. Antipova E. Ya., Kanevskaya S. L., Pigulevskaya G. A., *English Intonation*, Prosvešćenie, Leningrad, 1974, 107. str.

Praktični priručnik engleske intonacije namijenjen studentima anglistike na sovjetskim sveučilištima. Sadržava opširno uvodno teoretsko obrazloženje, sustav dobro odabranih i raspoređenih intonacijskih vježbi i prozne i poetske tekstove s naznačenom intonacijom. Autori se u biti služe istim sustavom označavanja intonacije kao u poznatom udžbeniku J. D. O'Connora i G. F. Arnolda, Bogat i raznolik izvorni materijal uzet je iz postojećih fonetskih priručnika ili je temeljen na snimljenom materijalu koji potječe od izvornih govornika. Tekstovi su dani u normalnoj ortografiji. Kraća bibliografija na kraju knjige.

2. Берлин С. А., Вейхман А. С., *Обучение английской интонации*, «Высшая школа», Москва, 1973, 118 стр.

Veoma koristan priručnik za uvid u teorijske i praktične probleme engleske intonacije. Namijenjen nastavnici engleskog jezika na višim i visokim školama i studentima anglistike starijih godišta. Daje pregled intonacijskih tipova u engleskom jeziku, kritički se osvrće na postojeće načine označavanja intonacije, te raspravlja o različitim metodološkim problemima koji se javljaju u nastavi. Kao najprikladniji način za grafičko predočavanje intonacije autori smatraju označavanje pomoću točaka i ravnih i zakrivljenih crta, a za tekstualno označavanje preporučuju sistem brojki. Oni pri tom razlikuju sedam visinskih razina i bilježe ih brojkama od 1 do 7 iznad naglašenog sloga. Ilustrativni materijal u knjizi označen je sistemom brojki. Odlična bibliografija na kraju knjige.

3. Шевлякова В. Е., *Коррективный фонетический курс английского языка*, «Наука», Москва, 1968, 179 стр.

Korektivni tečaj engleske fonetike posebno pisan za znanstvene radnike. Sadržava sažete podatke o izgovoru engleskih glasova i njihovu odnosu prema srodnim ruskim glasovima, te daje popis najčešćih pogrešaka koje čine ruski govornici. U sustavu korektivnih izgovornih vježbi pretežno su zastupljene riječi koje se javljaju u znanstveno-tehničkoj literaturi.

Vježbe su dane u konvencionalnoj ortografiji, ali je materijal vježbi transkribiran u posebnom dodatku na kraju knjige. Intonacija se posebno ne obrađuje.

4. Vassilyev V. A., *English Phonetics: A Theoretical Course*, Higher School Publishing House, Moscow, 1970, 323 str.

Sveučilišni udžbenik za slušatelje teorijskog tečaja engleske fonetike. U njemu su sustavno izloženi svi osnovni problemi engleske fonetike i fonologije i sučeljeni su različiti stavovi znanstvenika o pojedinim spornim pitanjima. Razmatranje se zasniva na standardnom južnoengleskom izgovoru, ali je odgovarajuća pažnja posvećena i drugim govornim varijantama engleskog jezika. Pojedini aspekti engleskog izgovora uspoređuju se s odgovarajućim pojavama u ruskom jeziku. Na kraju knjige dan je popis relevantne literature.

b) Gramatika i pravopis

1. Балинская В. И., *Орфография современного английского языка*, «Высшая школа». Москва, 1967, 327 str.

Znanstveni opis ortografije suvremenog engleskog jezika namijenjen studentima i nastavnicima fakulteta. Sadržava pregled općih značajki engleske ortografije, prikaz svih grafičkih sredstava za predočavanje engleskih fonema, opis ortografskih pojava pri promjeni oblika riječi i dr. Pristup je u biti sinkron, ali se za objašnjavanje suvremenog stanja gdjekad koriste i povijesni podaci. Knjiga je odličan izvor različitih podataka pregledno izloženih u nizu popisa, tabela i fonografograma.

2. Бархударов Л. С., Штелинг Д. А., *Грамматика английского языка*, «Высшая школа», Москва, 1973, 423 str.

Sustavan pregled svih važnijih gramatičkih pojava u suvremenom engleskom jeziku. Osim kraćeg uvoda, knjiga je podijeljena na dva osnovna dijela. 1. vrste riječi i 2. rečenica. Osobito su dobro obrađeni član, glagolska vremena i struktura rečenice. Znatna pažnja posvećena je teorijskim pitanjima.

3. Barmina L. A. et al., *Exercises in English Syntax: Compound and Complex Sentences*, Higher School Publishing House, Moscow, 1973, 149 str.

Veoma dobra zbirka izvornog materijala o strukturi složene rečenice s mnoštvom korisnih vježbi. Podjela je tradicionalna, a vježbama su obuhvaćene sve vrste nezavisno složenih i zavisno složenih rečenica. Na kraju knjige dan je kraći popis sintaktičke literature. Priručnik je namijenjen studentima anglistike starijih godišta.

4. Dubrovin M. I., *Situational Grammar*, Part I, Prosveshcheniye, Moscow, 1973, 223 str.

Dubrovin M. I., *Situational Grammar*, Part II, Prosveshcheniye, Moscow, 1974, 207 str.

Zanimljiv pristup engleskoj gramatici putem crteža. Ilustracije se koriste za objašnjavanje tvorbe jezičnog oblika i mogućnosti njegove upotrebe. Priručnik je u prvom redu pisan kao dopuna drugim udžbenicima, da bi se učenje gramatike učinilo lakšim i zanimljivijim. Knjiga sadržava mnogo korisnih zamisli o prezentiranju gramatičkog gradiva, osobito na osnovnoškolskom stupnju učenja.

5. Gordon E. M., Krilova I. P., *Tense and Voice in Modern English*, *Международные отношения*, Москва, 1971, 168 str.

Potpun i temeljit pregled upotrebe glagolskih vremena u suvremenom engleskom jeziku s nizom dobrih zapažanja i pronicljivih objašnjenja. Primjeri su uzeti iz suvremene britanske, američke, australijske i kanadske literature. Odabrana bibliografija na kraju knjige.

6. Gordon E. M., Krilova I. P., *The English Verbals*, *Международные отношения*, Москва, 1973, 215 str.

Veoma dobra i bogata zbirka primjera upotrebe neodređenih glagolskih oblika u suvremenom engleskom jeziku. Materijal je podijeljen na četiri dijela: 1. infinitiv, 2. oblik na *-ing*, 3. particip i 4. usporedba između oblika na *-ing* i infinitiva. Glavna pažnja posvećena je opisu upotrebe i klasifikaciji jezičnog materijala. Teorijska osnova i nazivlje su tradicionalni. Popis važnije literature na kraju knjige.

7. Иофик Л. Л. и др., *Структурный синтаксис английского языка*, Изд-во Ленинградского ун-та, Ленинград, 1972, 176 str.

Udžbenik teorijskog tečaja engleske gramatike za studente anglistike. Sadržava dobar opis strukturalnih tipova engleske rečenice. Pristup je u biti strukturalno-funkcionalni i usmjeren je ka opisu formalnih obilježja rečenice, dok je semantici poklonjena manja pažnja. Bogat popis literature, osobito ruske, na kraju knjige.

8. Iofik L. L., Chakhoyan L. P., *Readings in the Theory of English Grammar*, Prosvešćenie, Leningrad, 1972, 219 str.

Zbirka izvoda iz djela 25 jezikoslovaca koji su dali značajan doprinos razvoju lingvističke anglistike. Služi kao priručnik studentima engleskog jezika za vježbe iz teorijske gramatike. Tekstovi su tematski svrstani po poglavljima: morfologija obuhvaća pet, a sintaksa tri poglavlja. Tekstovima prethodi opsežan i veoma koristan uvodni pregled razvoja lingvističke anglistike sve od 16. stoljeća do danas.

9. Irtenyeva N. F. et al., *A Theoretical English Grammar: Syntax*, Higher School Publishing House, Moscow, 1969, 144 str.

Priručnik teorijske gramatike na transformacijskim principima pisan za studente anglistike na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju. Sadržava historijski pregled razvitka gramatičke teorije, gramatiku neposrednih konstituenata, teorijske osnove i razvoj transformacijske gramatike, te daje prikaz transformacijskih postupaka unutar proste rečenice, pri nominalizaciji i pri spajanju više prostih rečenica u novu rečeničnu strukturu. Posebno poglavlje posvećeno je pedagoškim aspektima transformacijske gramatike. Udžbenik je u cjelini transformacijski orijentiran, u smislu teorije Z. Harrisa, i posebno se ne bavi generativnim aspektima rečenice ni semantičkim problemima.

10. Irtenyeva N. F., Shapkin A. P., Blokh M. Y., *The Structure of the English Sentence: A Practical Course*, Higher School Publishing House, Moscow, 1969, 160 str.

Gramatički priručnik posvećen praktičkim problemima ovladavanja strukturom engleske rečenice. Zasniva se na transformacijskom pristupu, a sastoji se od tri dijela: 1. prosta rečenica, 2. nominalizacijske transformacije i 3. transformacije u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama. Jezične strukture se objašnjavaju putem jezgrenih rečenica i njihovih preoblika. Teorijska objašnjenja svedena su na najnužniju mjeru, a poslije svakog odjeljka dan je odgovarajući materijal za vježbe.

11. Kaušanskaja V. L., et al., *A Grammar of the English Language*, Prosvešćenie, Leningrad, 1973, 319 str.

Veoma dobar i potpun pregled engleske gramatike za studente anglistike. Obuhvaća morfologiju i sintaksu. Dobar izbor materijala s osobitim osvrtom na teškoće ruskih studenata. Funkcionalna analiza rečenice obrađena je veoma sustavno i potpuno, a velika pažnja posvećena je i upotrebi člana. Kategorije gramatičkog opisa su tradicionalne, a teorijska objašnjenja svedena su na najmanju mjeru. Vježbe su dane u posebnoj knjizi (v. br. 12).

12. Kaušanskaja V. L. et al., *English Grammar Exercises*, Prosvešćenie, Leningrad, 1968, 214 str.

Zbirka vježbi iz gramatike engleskog jezika sačinjena prema udžbeniku istih autora (v. br. 11). Podijeljena je na morfologiju i sintaksu, a zasniva se na izvornim primjerima uzetim iz suvremene britanske i američke umjetničke literature.

13. Корнеева Е. А. и др., *Пособие по морфологии английского языка (с упражнениями)*, «Высшая школа», Москва, 1974, 232 str.

Priručnik morfologije suvremenog engleskog jezika namijenjen studentima anglistike starijih godišta. Obuhvaća pregled učenja o vrstama riječi, imenice, član i glagol. Glavna pažnja posvećena je glagolu. Jezične pojave se sagledavaju svestrano, s posebnim naglaskom na teorijskom aspektu. Osobito je informativno poglavlje o vrstama riječi i kriterijima nji-

hove klasifikacije. Poslije svakog odjeljka nalaze se vježbe i popis relevantne literature. Odličan izvor podataka o radovima i stavovima sovjetskih jezikoslovaca.

14. Krutikov Y. A., Kuzmina I. S., Rabinovich Kh. V. *Exercises in Modern English Grammar*, Higher School Publishing House, Moscow, 1971, 247 str.

Zbirka gramatičkih vježbi za studente anglistike na 2. i 3. godini studija. Vježbe obuhvaćaju sve osnovne razdjelke gramatike, a usmjerene su ka praktičnom savladavanju jezičnih struktura. Gramatičko nazivlje i klasifikacija jezičnih pojava su tradicionalni. Vježbe se mogu koristiti uz bilo koji udžbenik gramatike pisan na sličnim principima.

15. Morokhovskaya E. J., *Theoretical Grammar through Practice*, Prosvěćenie, Leningrad, 1973, 181 str. Dobar i suvremen sveučilišni udžbenik namijenjen seminarskim vježbama iz teorijskog tečaja engleske gramatike. Sadržava morfološki i sintaktički dio. Svaki se problem obrađuje tako što se prvo daju natuknice za raspravu, zatim praktički zadaci i, na kraju, relevantni citati i definicije iz najvažnijih lingvističkih djela. U knjizi je izuzetna pažnja poklonjena terminologiji, a svi upotrijebljeni termini koncizno su objašnjeni u posebnom glosaru na kraju knjige.
16. Natanson E. A., *Practical English Grammar by Correspondence*, Higher School Publishing House, Moscow, 1973, 304 str.

Udžbenik je pisan za izvanredne studente 2. i 3. godišta anglistike koji se školuju dopisnim putem. Knjiga obrađuje sljedeća područja: upotreba glagolskih vremena, upravni i neupravni govor, neodređeni glagolski oblici, modalni glagoli, struktura proste rečenice i član. Definicije su sažete i dobro odmjerene, a ilustrativni materijal je vrlo bogat. Knjiga sadržava velik broj gramatičkih vježbi na koje su dani odgovori na kraju svakog odjeljka. Poslije svakog poglavlja nalazi se gramatički test koji treba izraditi i dostaviti fakultetu.

17. Raevs'ka N. M., *Present-Day English Syntax*, Vyšča škola, Kiev, 1970, 179 str.

Udžbenik teorijske sintakse namijenjen studentima anglistike starijih godišta. Sadržava pregled osnovnih problema na području sintaktičke analize, opis i klasifikaciju sintaktičkih skupova, te opis strukture proste i složene rečenice. Gramatičko nazivlje je tradicionalno, ali je analiza materijala izvršena u svjetlu novijih pogleda na jezične činjenice. Transformacijski postupci se koriste u značajnoj mjeri, a osobita pažnja posvećena je sintaktičkoj sinonimiji. Kraći popis literature na kraju knjige.

18. Раевская Н. Н., *Очерки по стилистической грамматике современного английского языка*, Изд-во Киевского ун-та, Киев, 1973, 144 str.

Jedan od prvih radova o kontekstualnim značenjima gramatičkih oblika i problemima gramatičke sinonimičnosti u engleskom jeziku. U središtu pažnje je funkcioniranje gramatičke kategorije u kontekstu, a razmatranje stilističkih osobitosti gramatičkih oblika dano je po vrstama riječi. Knjiga sadržava niz svježih zapažanja o semantičko-stilističkim obilježjima pojedinih morfoloških kategorija. Opširan popis literature na kraju knjige.

19. Старикова Е. Н., *Имплицитная предикативность в современном английском языке*, «Вища школа», Киев, 1974, 142 str.

Knjiga se bavi onim jezičnim situacijama u kojima se na površinskoj razini ne ostvaruje jedna ili više predikativnih jedinica (potpuna implicitnost) ili pak jedan od elemenata koji ulazi u sastav predikativne strukture (djelomična implicitnost). U središtu razmatranja je potpuna implicitnost, a osobita pažnja posvećena je dijagnostičiranju implicitnosti na osnovi fonetskih, leksičkih, gramatičkih i logičko-semantičkih pokazatelja. Koristan doprinos proučavanju odnosa između semantičke i sintaktičke strukture rečenice u suvremenom engleskom jeziku. Opširniji popis literature na kraju knjige.

(Nastavak u idućem broju.)